

raport

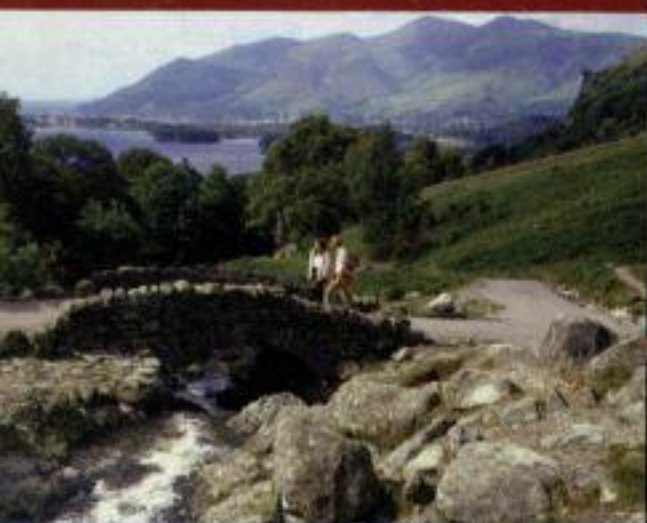
WIADOMOŚCI TURYSTYCZNE

Rynek biur podróży

dynamika • wskaźniki • prognozy

WIADOMOŚCI
TURYSTYCZNE

www.visitbritain.com/pl

VisitBritain
Hackescher Markt 1
10178 Berlin, Niemcy

Kontakt dla branży
turystycznej:
poland-info@visitbritain.org

Kontakt dla osób
prywatnych:
traveluk@britishcouncil.pl

INSTYTUT TURYSTYKI W WARSZAWIE

WIADOMOŚCI TURYSTYCZNE

Rynek biur podróży

mgr Maria Byszewska-Dawidek

dr Krzysztof Łopaciński

Instytut Turystyki w Warszawie

redakcja:

Liliana Olchowik

Wiadomości Turystyczne

Warszawa, czerwiec 2005

INSTYTUT TURYSTYKI

Raport opracowano
w Instytucie Turystyki
02-511 Warszawa,
ul. Merliniego 9a
tel. (22) 844 63 47,
fax (22) 844 12 63
e-mail: it@intur.com.pl,
www.intur.com.pl

WIADOMOŚCI TURYSTYCZNE

Wydawca: Eurosystem
- Jarosław Śleszyński
02-034 Warszawa,
ul. Wawelska 78 ap. 30
tel. (22) 822 20 16,
fax (22) 823 78 83
e-mail: eurosyst@pro.onet.pl
www.eurosyst.pl
Skład i łamanie: Impuls

W tygodniu 10 wylotów z Krakowa
W tygodniu 19 wylotów z Warszawy

www.czechairlines.pl

WARSZAWA

tel. (22) 657 67 99

e-mail: warszawa@czechairlines.pl

KRAKÓW

tel. (12) 639 34 26

e-mail: airport.krk@czechairlines.pl

Chciałbyś w prosty sposób zarabiać więcej
i mieć gwarantowaną prowizję?

Przyłącz się do klubu.

Nie obiecujemy, że zrobimy z Ciebie milionera, ale z pewnością Twoje zarobki wzrosną, jeśli przyłączysz się do Galileo HotelClub.

Galileo HotelClub umożliwi Ci dostęp do ponad 10 000 hoteli w 55 krajach za pośrednictwem naszego nowego serwisu internetowego.

Proponujemy Ci gwarantowane, obniżone stawki, które wynegocjowaliśmy używając przewagi naszej siły nabywczej. Rezerwując bezpośrednio przez Galileo HotelClub, otrzymasz wypłatę swojej prowizji od nas, a nie od hotelu*.

Dzięki temu Twoja prowizja jest zagwarantowana a Ty nie musisz już pilnować rozliczeń z każdym hotelem osobno.

Co więcej, będziesz miał możliwość zintegrowania swojej rezerwacji w jeden PNR - ułatwiając sobie pracę. Teraz możesz już tylko usiąść wygodnie i patrzeć jak zwiększają się Twoje dochody.

Zacznij już dziś czerpać korzyści z Galileo HotelClub - zadzwoń do nas pod numer (22) 850 9990 lub odwiedź naszą stronę www.galileo.com/hotelclub i zarejestruj się.

* Prowizje od rezerwacji hotelowych będą wypłacane przez firmę Flairview Travel, należącą do korporacji Cendant, operatora Galileo HotelClub.

GALILEO

Spis treści

Biura podróży w Europie

■ Wstęp	4
■ Biura podróży w Europie.	5
■ Biura podróży w Polsce	
(na podstawie danych z Centralnej Ewidencji Organizatorów i Pośredników).....	7
■ Rola biur podróży w przyjazdach turystów zagranicznych do Polski oraz w podróżach Polaków (krajowych i zagranicznych).....	11
■ Sytuacja ekonomiczna biur podróży w Polsce	13
■ Zatrudnienie w biurach podróży w Polsce	18
■ Samorząd gospodarczy i organizacje zawodowe	18

Instytut Turystyki wspólnie z „Wiadomościami turystycznymi” przygotował po raz drugi raport o sytuacji na polskim rynku biur podróży, uzupełniony o obraz tego rynku w krajach europejskich. Źródłem informacji wykorzystywanych w niniejszym raporcie były niepublikowane dane i oszacowania Głównego Urzędu Statystycznego, dane z Centralnej Ewidencji Organizatorów i Pośredników Departamentu Turystyki Ministerstwa Gospodarki i Pracy oraz badań Instytutu Turystyki. Podstawowe informacje o europejskim rynku biur podróży pochodzą z raportów FVW International, ECCTA oraz publikacji Eurostatu i WTO.

Należy podkreślić, że w porównaniu z rynkiem lotniczym czy rynkiem hotelarskim zakres badań rynku biur podróży w Polsce jest bardzo skromny. Ostatnie badania biur podróży znajdujących się w ewidencji Departamentu Turystyki MGIP przeprowadzono w 2002 roku. Obecnie trwają prace GUS i MGIP nad uruchomieniem stałych szerokich badań biur podróży w ramach Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej. Jednak pierwszych wyników można się spodziewać dopiero w 2007 roku. Brak jest niestety danych nawet o biurach skupionych w izbach gospodarczych.

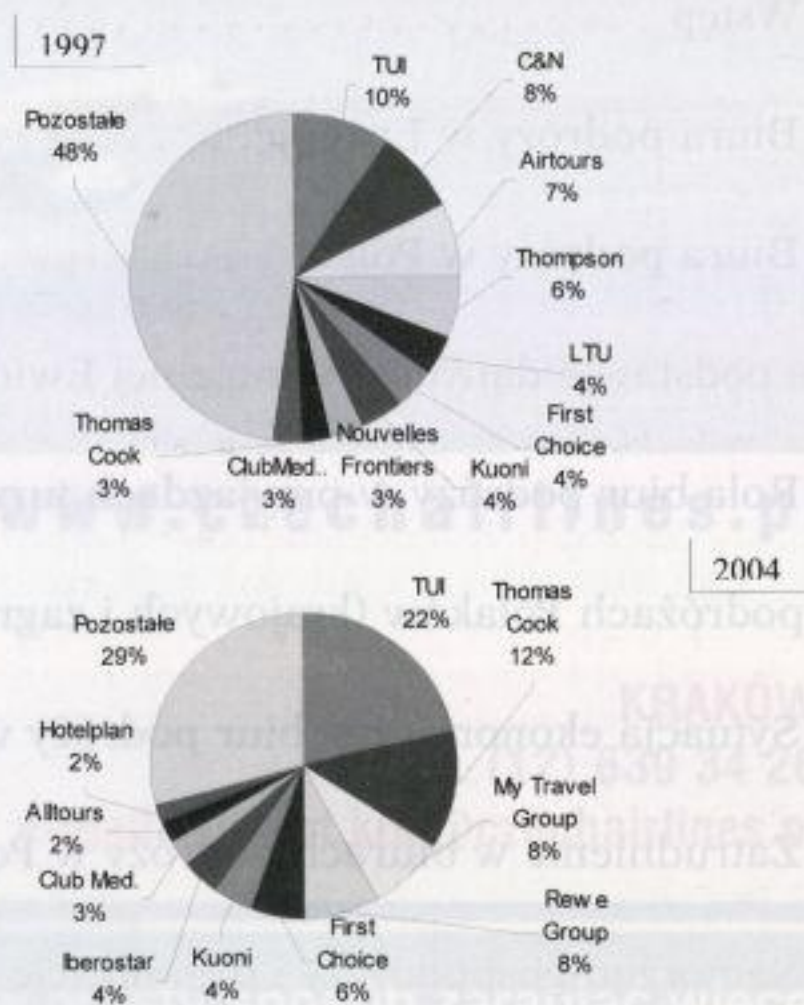
Postanowiliśmy jednak uporządkować i zestawzić informacje, którymi dysponujemy, bo nawet na podstawie tych niepełnych danych o sytuacji na krajowym i międzynarodowym rynku biur podróży można określić kilka istotnych trendów.

Zarówno na rynku europejskim jak i krajowym od kilku lat obserwujemy koncentrację działalności biur podróży. Na rynku europejskim zjawisko to jest szczególnie widoczne w grupie największych koncernów turystycznych. Z badań przeprowadzanych corocznie przez niemieckie czasopismo branżowe FVW International wynika, że w 1997 roku udział największych dziesięciu biur podróży w całym europejskim rynku biur podróży wyniósł 52%. W 2004 roku pierwsze dziesięć biur zwiększyło swój udział do 71%, a trzeba pamiętać, że w tym samym czasie cały rynek europejski wzrósł z 42 mld do ok. 60 mld euro.

W Polsce nie dysponujemy danymi za 2004 rok, ale możemy porównać podstawowe informacje ekonomiczne dla lat 1997 i 2003. Według danych GUS w 1997 roku na rynku funkcjonowało 509 biur podróży zatrudniających co najmniej 10 osób. Ich sprzedaż wyniosła 1,36 mld złotych (średnio 2,7 mln złotych na jedno biuro). Natomiast w 2003 roku funkcjonowało tylko 109 biur zatrudniających co najmniej 10 osób. Ich sprzedaż wyniosła 2,12 mld złotych (19,5 mln złotych na jedno biuro). A więc

w ciągu sześciu lat sprzedaż czołowych polskich biur podróży wzrosła ponad siedem razy. Wskazuje to wyraźnie na rosnącą koncentrację podaży na rynku turystycznym.

Udział największych biur podróży w rynku europejskim w roku 1997 i 2004

W uzupełnieniu należy podkreślić, że w ciągu ostatnich dwu lat rejestrowane przez GUS dochody prawie 5 tys. biur podróży i agencji turystycznych wzrosły z 4,4 mld złotych w 2001 roku do prawie 5,1 mld złotych w 2003 roku (o 14%).

Brak jest jeszcze danych finansowych za 2004 rok, ale już dziś na podstawie wpisów do Centralnej Ewidencji Organizatorów i Pośredników można stwierdzić, że następuje dalsze zróżnicowanie rynku biur podróży. Spada bowiem liczba podmiotów zarejestrowanych w Centralnej Ewidencji, co oznacza bądź likwidację działalności, bądź też przeniesienie jej do tzw. szarej strefy.

Według stanu na początku lutego 2005 w Centralnej Ewidencji Organizatorów i Pośredników znajdowało się 2756 podmiotów gospodarczych, podczas gdy na koniec 2001 roku – 3755 podmiotów (spadek o 36,2%).

Rozdział 1

Biura podróży w Europie

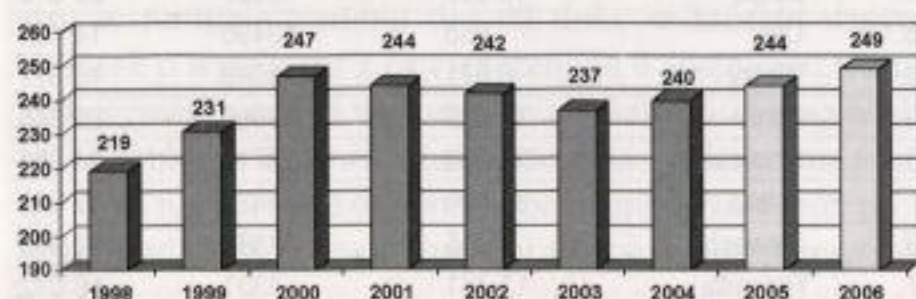
Mimo gwałtownego rozwoju internetowych form sprzedaży oraz wzrostu bezpośrednich rezerwacji bazy noclegowej, sytuacja biur podróży w krajach Unii Europejskiej nie odbiega od ogólnej sytuacji gospodarek poszczególnych krajów.

66,8% menedżerów firm turystycznych (biura podróży, baza noclegowa, przewoźnicy) pytanych pod koniec 2004 roku o prognozy sytuacji na rynku turystycznym w 2005 roku odpowiedziało, że będzie lepsza niż w 2004 roku (12,9% odpowiedziało że będzie zdecydowanie lepsza). Co prawda najwyższe oceny wystawili przedstawiciele linii żeglugowych i tanich linii lotniczych, ale również przedstawiciele biur podróży patrzyli w przyszłość z optymizmem. Za najważniejszy czynnik zewnętrzny decydujący o ocenie sytuacji na rynku turystycznym przedstawiciele biur podróży uznali ogólną koniunkturę gospodarczą, a za najważniejszy czynnik wewnątrz przedsiębiorstw - poziom kosztów.

Warto zwrócić uwagę, że polscy przedsiębiorcy za najważniejszy czynnik zewnętrzny uznali stan bezpieczeństwa, a za wewnętrzny, podobnie jak pozostali, poziom kosztów.

Zacznijmy jednak od oszacowania europejskiego rynku turystycznego, włączając doń podróże lotnicze, wyjazdy zorganizowane (package), kolej, wynajem samochodów i inne usługi typowe dla turystyki.

Rys. 1. Europejski przemysł turystyczny. Wielkość rynku w mld euro

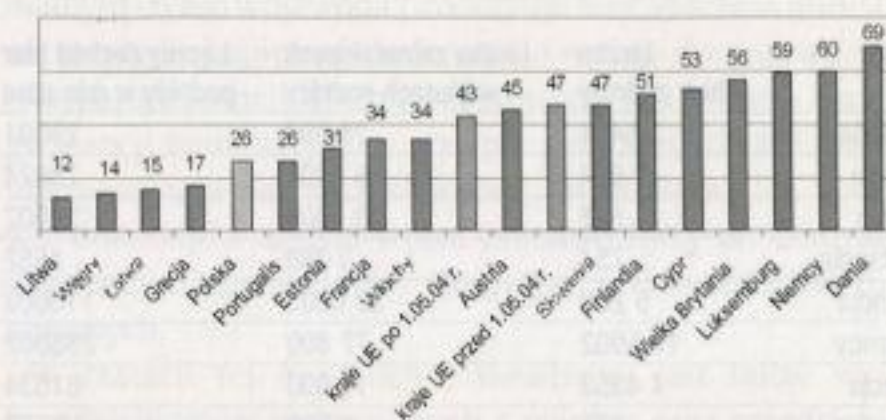

Źródło: Marcussen, C.H., Centre for Regional and Tourism Research, www.crt.dk/UK/staff/chm/trends.htm, 2005 r.

Prognozy mówią, że sprzedaż usług turystycznych na europejskim rynku turystycznym w 2005 roku wzrośnie o 1,7%, a w 2006 o 3,8% w stosunku do 2004 roku. Oznacza to, że 2006 rok będzie lepszy od najlepszego dotychczas 2000 roku.

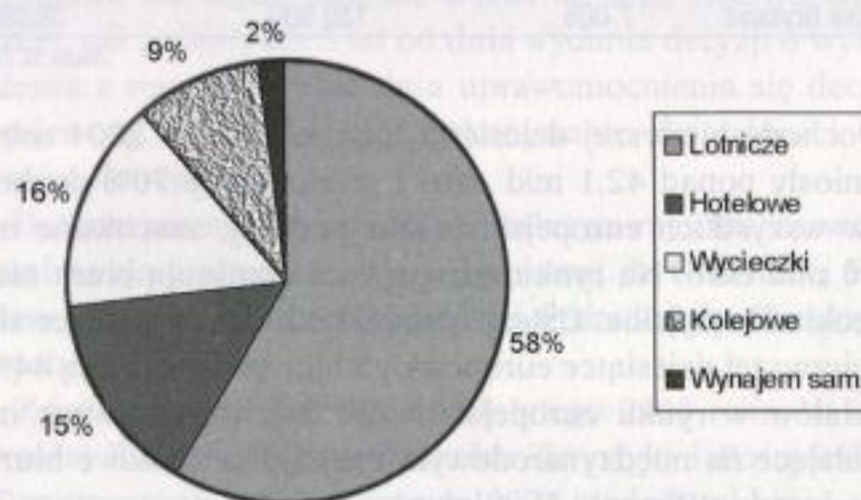
Za najważniejszy czynnik zmian na rynku europejskich usług turystycznych uznaje się wzrost sprzedaży za pośrednictwem internetu. C.H. Marcussen szacuje, że w 1998 roku rynek online stanowił 0,1% całego rynku, w 2004 roku 7,4%, a w 2006 roku osiągnie 10,8%. Zobaczmy jak w 2004 roku kształtował się dostęp do internetu w gospodarstwach domowych krajów Unii Europejskiej. Przyjmuje się bowiem, że ta wielkość będzie w przyszłości decydowała o strukturze zakupów usług turystycznych

Rys 2. Odsetek gospodarstw domowych z dostępem do internetu w 2004 roku w %.

Źródło: GUS, Wykorzystanie technologii informacyjno-telekomunikacyjnych w przedsiębiorstwach i gospodarstwach domowych w 2004 r.

Rys. 3. Europejski internetowy rynek turystyczny według rodzajów usług w 2004 roku.

Źródło: Marcussen, C.H., Centre for Regional and Tourism Research, www.crt.dk/UK/staff/chm/trends.htm, 2005 r.

Na podstawie raportu Mintel International Światowa Organizacja Turystyczna szacuje, że w Europie z turystyki żyje ponad 2 mln firm, zatrudniających około 12 mln osób, w tej liczbie 65 tys. biur podróży i agencji turystycznych.

Bardziej szczegółowe informacje statystyczne o sytuacji na europejskim rynku biur podróży są gromadzone przez ECTAA. Ostatnie dane z krajów „starej piętnastki” Unii Europejskiej pochodzą z lat 2000-2003, chociaż dla niektórych krajów dostępne dane pochodzą z lat jeszcze wcześniejszych.

O ile w liczbie biur podróży zdecydowanie przewodzą Niemcy, to najwyższe łączne dochody osiągają biura brytyjskie, wyprzedzając znacznie biura niemieckie i włoskie.

Według szacunków GUS, sporządzonych nieco innymi metodami, łączny dochód polskich biur podróży w 2003 roku wyniósł około 5 053 mln złotych, co po przeliczeniu wg średniego kursu daje ok. 1 149 mln euro.

Ogromnie zróżnicowany jest udział biur podróży w organizacji wyjazdów wakacyjnych mieszkańców poszczególnych krajów „piętnastki”. W grupie krajów, z których dostępne są dane statystyczne, udział ten waha się od 14,8% w Portugalii do 66,5% w Szwecji.

Jeszcze większe zróżnicowanie dotyczy zakupu pakietów turystycznych. W 2002 roku tylko 5,2% mieszkańców Portugalii zakupiło pakiet, podczas gdy zrobiło to 48,3% mieszkańców Szwecji.

Tab.1. Wybrane wskaźniki dla biur podróży (touroperatorów i agencji turystycznych) w krajach „piętnastki” Unii Europejskiej w 2003 roku

Kraj	Liczba biur podróży	Liczba zatrudnionych w biurach podróży	Łączny dochód biur podróży w mln euro
Austria	2 5401	15 000	28001
Belgia	2 054	5 0004	23074
Dania	562	3 7002	21002
Finlandia	754	3 290	1552
Francja	5 200	30 0003	110003
Niemcy	18 5002	77 800	238002
Grecja	4 4353	18 000	61534
Irlandia	415	4 300	2550
Włochy	9 2002	50 000	160002
Luksemburg	394	6003	1284
Holandia	9922	15 8002	83002
Portugalia	1 478	1 9985	25004
Hiszpania	4 220	46 600	10298
Szwecja	910	6 757	33683
Wielka Brytania	7 006	130 000	36380

Źródło: ECTAA

Dochody pierwszej dziesiątki biur podróży w 2004 roku wyniosły ponad 42,1 mld euro i przekroczyły 70% dochodów wszystkich europejskich biur podróży, szacowane na 60,0 mld euro. Na rynku europejskim dominują biura niemieckie i brytyjskie. Cztery niemieckie biura znajdujące się w pierwszej dziesiątce europejskich biur podróży mają 44% udziałów w rynku europejskim. Warto zwrócić uwagę na działające na międzynarodowym rynku dwa czołowe biura szwajcarskie (Kuoni i Hotelplan) – (tab. 3).

Łącznie lista największych europejskich biur podróży, sporządzana corocznie przez FVW, obejmuje 150 największych biur. W 2004 roku na liście tej na 113. miejscu znalazło się jedyne polskie biuro podróży Triada ze sprzedażą w wysokości 51,0 mln euro i 143,8 tys. klientami.

Dla porównania z rynkiem biur podróży warto pokazać ranking krajów europejskich według liczby noclegów w bazie noclegowej zbiorowego zakwaterowania (tab. 4).

Zwróćmy uwagę, że Polska z 45,3 mln noclegów w bazie noclegowej zbiorowego zakwaterowania zajmuje dobre, dziewiąte miejsce. Znacznie gorsze, bo osiemnaste miejsce (na 25 krajów), zajmujemy pod względem liczby noclegów cudzoziemców. Za nami są tylko: Słowacja, Finlandia, Słowenia, Luksemburg, Estonia, Łotwa i Litwa.

Tab. 2. Udział biur podróży w organizacji wyjazdów oraz udział wykupionych pakietów turystycznych w %

Kraj	Razem udział biur w %	Pakiety turystyczne w %
Austria	31,9	23,5
Belgia	45,8	31,0
Dania	43,4	36,7
Finlandia	24,1	17,1
Niemcy	22,5	10,2
Grecja	22,7	13,5
Włochy	44,7	20,8
Luksemburg	37,5	23,3
Holandia	35,2	27,3
Portugalia	14,8	5,2
Hiszpania	24,1	17,1
Szwecja	66,5	48,3

Źródło: Eurostat, *How Europeans go on holiday*, Statistics in Focus, 20.3.2002, Theme 4 15/2002

Tab.4. Ranking krajów według liczby noclegów w bazie noclegowej zbiorowego zakwaterowania w 2003 roku

L.p.	Kraj	Noclegi w bazie noclegowej w tys.		
		Mieszkańcy	Cudzoziemcy	Razem
-	EU-257	1 232 695	856 225	2 088 919
2.	Hiszpania	124 689	217851	342 541
1.	Włochy	204 350	138941	343 291
4.	Francja	179 352	103745	283 097
5.	Wielka Brytania	189 890	72394	262 284
6.	Austria	27 023	68217	95 240
3.	Niemcy	251 388	41578	292 965
8.	Grecja	13 131	39119	52 250
7.	Holandia	56 004	26368	82 372
11.	Portugalia	16 713	24870	41 483
13.	Irlandia	11 653	19957	31 610
12.	Czechy	22 833	16511	39 343
14.	Belgia	13 089	15929	29 019
18.	Cypr	968	13490	14 458
16.	Węgry	8 571	10040	18 611
15.	Dania	16 489	9859	26 348
10.	Szwecja	34 339	9715	44 054
9.	Polska	37 520	7828	45 348
19.	Słowacja	7 055	4884	11 939
17.	Finlandia	11 751	4331	16 082
20.	Słowenia	3 203	3995	7 198
22.	Luksemburg	219	2517	2 736
21.	Estonia	817	2268	3 084
23.	Łotwa	825	983	1 807
24.	Litwa	824	836	1 660

Źródło: "Tourism in the enlarged European Union", Statistic in Focus, Theme 4, 13/2005

Tab. 3. Ranking biur podróży w Europie w 2004 roku (zatrudnienie w 2003 r.)

Miejsce	Przedsiębiorstwo/grupa	Kraj	Dochód w mln euro	Udział w rynku UE w %	Liczba klientów w mln	Zatrudnienie w tys.
1.	TUI	DE	13122,5	21,9	18,4	51,7
2.	Thomas Cook	DE	7478,8	12,5	13,1	25,2
3.	My Travel Group	UK	4826,2	8,0	b.d.	22,0
4.	Rewe Group/LTU	DE	4569,0	7,6	b.d.	8,0
5.	First Choice	UK	3454,5	5,8	4,6	14,0
6.	Kuoni	CH	2327,7	3,9	b.d.	6,4
7.	Grupo Iberostar	ES	2300,0	3,8	b.d.	3,0
8.	Club Mediterranee	ES	1600,0	2,7	b.d.	b.d.
9.	Alltours	DE	1265,0	2,1	1,5	b.d.
10.	Hotelplan Group	CH	1165,0	1,9	2,0	b.d.
			42108,7	70,2		

Źródło: FVW dokumentation, "European operators 2004", 2005, MMC, "European leisure travel industry", 2003

Rozdział 2

Biura podróży w Polsce (na podstawie danych z Centralnej Ewidencji Organizatorów i Pośredników)

2.1. Zasady uzyskania wpisu do Centralnej Ewidencji Organizatorów i Pośredników

Organizację oraz szczegółowy sposób prowadzenia ewidencji określa rozporządzenie ministra gospodarki i pracy w sprawie Centralnej Ewidencji Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystycznych, obowiązujące od 18 października 2004 roku, a wydane na podstawie ustawy o usługach turystycznych (art. 8 ust. 8). Dotychczas działalność gospodarcza, polegająca na organizowaniu imprez turystycznych oraz na pośredniczeniu w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych na rzecz klientów, wymagała uzyskania zezwolenia. Obecnie działalność w zakresie usług turystycznych jest działalnością regulowaną. Oznacza to, że do jej prowadzenia jest konieczne uzyskanie wpisu do odpowiedniego rejestru.

Rejestrem tym jest rejestr organizatorów turystyki i pośredników turystycznych, prowadzony przez wojewodę właściwego ze względu na siedzibę przedsiębiorcy. Przedsiębiorcy zagraniczni mają prawo wyboru wojewody, oprócz tych, którzy utworzyli na terytorium Polski oddział. Siedziba oddziału określa bowiem, który wojewoda jest „organem właściwym”.

Wojewoda ma obowiązek wpisać przedsiębiorcę do rejestru w terminie siedmiu dni od dnia, w którym wpłynął wniosek o wpis wraz z oświadczeniem o spełnieniu warunków wymaganych do wykonywania działalności oraz wydać przedsiębiorcy stosowne zaświadczenie. Jeśli w tym terminie wpis nie zostanie dokonany, przedsiębiorca może, po 14 dniach od daty wpływu wniosku i po uprzednim zawiado-

mieniu wojewody na piśmie, rozpocząć działalność. W normalnym trybie wojewoda przekazuje niezwłocznie ministrowi turystyki kopię zaświadczenia o wpisie do rejestru wraz z kopią gwarancji ubezpieczeniowych (tj. z kopią umowy gwarancji bankowej albo ubezpieczeniowej lub też umowy ubezpieczenia na rzecz klientów). Minister na ich podstawie dokonuje z urzędu wpisu przedsiębiorcy do Centralnej Ewidencji Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystycznych.

W ramach tej ewidencji prowadzony jest także wykaz przedsiębiorców wykreślonych z rejestru oraz przedsiębiorców, którzy wykonywali działalność bez wymaganego wpisu do rejestru. Przedsiębiorca, którego wykreślono z rejestru działalności regulowanej, oraz przedsiębiorca, który wykonywał działalność gospodarczą bez wpisu do rejestru działalności regulowanej (skontrolowany przez urząd wojewódzki), nie może uzyskać wpisu do tego rejestru wcześniej, niż po upływie 3 lat od dnia wydania decyzji o wykreśleniu z rejestru lub od dnia uprawomocnienia się decyzji wojewody, stwierdzającej wykonywanie działalności bez wpisu do rejestru.

Dotychczasowe wpisy do centralnego rejestru zezwoleń zachowują ważność i stają się wpisami do Centralnej Ewidencji Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystycznych.

Zgodnie ze stanem na dzień 4 lutego 2005 roku, w Centralnej Ewidencji Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystycznych zarejestrowano 2726 podmioty, które uzyskały zezwolenie na prowadzenie działalności organizatora turystyki lub pośrednika turystycznego.

Z roku na rok wzrasta liczba biur podróży, które z różnych powodów uległy likwidacji: wygaśnięcia zezwolenia, cofnięcia zezwolenia lub np. upadłości. W szczytowym momencie, tj. 14.01.2002 roku, w Centralnym Rejestrze Zezwoleń znajdowało się 3779 podmiotów, potem liczba ta topniała. Aktualnie jest ich, wg stanu z dn. 2.06.2005 roku, 2623. Najwięcej (952) zniknęło z ewidencji w roku 2004 (patrz tabela nr 6). Z dużym prawdopodobieństwem można powiedzieć, że większość nie było w stanie płacić wysokich sum gwarancji ubezpieczeniowych. Biura te albo zaprzestały działalności, albo przeniosły się do niszy agencyjnej. Działalność agencyjna nie wymaga wpisu do rejestru.

2.2. Struktura przestrzenna biur podróży w Polsce

Przy dużym zróżnicowaniu województw pod względem liczby podmiotów gospodarczych tam zarejestrowanych (tab. 5.) istnieje oczywista prawidłowość: liczba jednostek zależy od wielkości województwa (liczby ludności i powierzchni).

Największa koncentracja występuje na terenie województw o największej liczbie mieszkańców, a więc o potencjalnie największym popycie na usługi turystyczne. Nie zawsze jest to jednak przełożenie proporcjonalne: większy udział liczby biur podróży niż liczby ludności mają województwa: mazowieckie, śląskie, małopolskie i dolnośląskie, a zdecydowanie mniejszy województwa: świętokrzyskie, lubuskie i kujawsko-pomorskie.

Tab. 5. Podmioty turystyczne, które posiadają wpis do ewidencji w układzie wojewódzkim, na dzień: 04-02-2005

Wyszczególnienie	Liczba podmiotów turystycznych	Udział w %
Dolnośląskie	255	9,35
Kujawsko-Pomorskie	100	3,67
Lubelskie	71	2,60
Lubuskie	48	1,76
Łódzkie	150	5,50
Małopolskie	301	11,04
Mazowieckie	485	17,79
Opolskie	63	2,31
Podkarpackie	97	3,56
Podlaskie	87	3,19
Pomorskie	198	7,26
Śląskie	373	13,68
Świętokrzyskie	52	1,91
Warmińsko-Mazurskie	94	3,45
Wielkopolskie	222	8,14
Zachodniopomorskie	130	4,77
Polska ogółem	2726	100,00

Źródło: dane Departamentu Turystyki Ministerstwa Gospodarki

Tab. 6. Podmioty turystyczne w układzie wojewódzkim według form prawnych na dzień: 04-02-2005

Wyszczególnienie	Liczba podmiotów turystycznych	udział w %
Polska ogółem	2726	
Fundacja	8	0,29
Kościelna osoba prawna	5	0,18
Osoba fizyczna	1943	71,28
Osoba prawna	6	0,22
Państwowa jednostka organizacyjna	15	0,55
Przedsiębiorstwo państwowe	12	0,44
Przedstawicielstwo	1	0,04
Samorządowa jednostka organizacyjna	10	0,37
Spółdzielnia	18	0,66
Spółka akcyjna	47	1,72
Spółka cywilna	3	0,11
Spółka jawna	78	2,86
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	491	18,01
Stowarzyszenie	89	3,30

Źródło: dane Departamentu Turystyki Ministerstwa Gospodarki

Najwięcej podmiotów turystycznych działa na terenie województwa mazowieckiego – 485, czyli 17,8% wszystkich, które uzyskały zezwolenie na prowadzenie działalności turystycznej. Wynika to z atrakcyjności stolicy, ale również z faktu, że wiele biur podróży otwiera swoje przedstawicielstwa w Warszawie nawet wtedy, gdy prowadzą działalność w innym mieście. Drugie pod względem liczby podmiotów turystycznych, województwo śląskie, ma 373 podmiotów – 13,7% ogółu. Kolejne miejsca zajmują województwa: małopolskie (301; 11,0%) i dolnośląskie (255; 9,4%). W czterech wymienionych województwach działa ponad połowa wszystkich biur podróży! Dla porównania cztery województwa z końca naszej listy: lubuskie (48; 1,8%), świętokrzyskie (52; 1,9%), opolskie (63; 2,3%) i lubelskie (71; 2,6%) – mają zaledwie 8,6% ogółu turystycznych podmiotów gospodarczych.

Tab. 7 Podmioty turystyczne w układzie województw według przedmiotu działalności na dzień: 04-02-2005

Wyszczególnienie	Ogółem	Organizator		Organiz./Pośr.		Pośrednik	
		Liczba	Udział %	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %
Dolnośląskie	255	74	29,02	174	68,24	7	2,75
Kujawsko-Pomorskie	100	21	21,00	79	79,00	0	0,00
Lubelskie	71	20	28,17	51	71,83	0	0,00
Lubuskie	48	2	4,17	46	95,83	0	0,00
Łódzkie	150	44	29,33	103	68,67	3	2,00
Małopolskie	301	48	15,95	241	80,07	12	3,99
Mazowieckie	485	4	0,82	478	98,56	3	0,62
Opolskie	63	26	41,27	37	58,73	0	0,00
Podkarpackie	97	22	22,68	69	71,13	6	6,19
Podlaskie	87	52	59,77	35	40,23	0	0,00
Pomorskie	198	73	36,87	121	61,11	4	2,02
Śląskie	372	150	40,32	220	59,14	2	0,54
Świętokrzyskie	52	4	7,69	47	90,38	1	1,92
Warmińsko-Mazurskie	94	2	2,13	90	95,74	2	2,13
Wielkopolskie	222	39	17,57	178	80,18	5	2,25
Zachodniopomorskie	130	16	12,31	109	83,85	5	3,85
Polska ogółem	2725	597	21,91	2078	76,26	50	1,83

Źródło: dane Departamentu Turystyki Ministerstwa Gospodarki

2.3 Biura podróży w Polsce według struktury własnościowej

Większość biur podróży należy do osób fizycznych – aż 71,3% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w Centralnej Ewidencji Organizatorów Turystyki i Pośredników. W drugiej kolejności najliczniejszymi właścicielami są spółki z ograniczoną odpowiedzialnością – 18,0%, następnie stowarzyszenia – 3,3%, oraz spółki jawne – 2,9%. Pozostali stanowią razem zaledwie 4,6% wszystkich właścicieli. W tej najmniejszej grupie mamy spółki akcyjne – 1,7 %, spółdzielnie – 0,7%, państwowe jednostki organizacyjne – 0,6% oraz przedsiębiorstwa państwowe i samorządowe jednostki organizacyjne – po 0,4% (tab. 6).

2.4 Biura podróży w Polsce według rodzaju prowadzonej działalności

Każde z biur podróży może wystąpić do wojewody o wydanie zezwolenia na prowadzenie działalności jako organizator imprez turystycznych i pośrednik. W ewidencji przeważają jednostki posiadające zezwolenie na prowadzenie obydwu działalności (tab. 7): jest ich 2078, co stanowi 76,3% ogółu. Działalność tylko organizatora prowadzi 597 podmiotów (21,9%). Wyłącznie pośrednictwem zajmuje się tylko 50 podmiotów (1,8%).

Najwięcej podmiotów turystycznych prowadzących tylko działalność organizatora mamy na terenie województwa śląskiego (150) i dolnośląskiego (74). Kolejne miejsca pod tym względem zajmują województwa: pomorskie (73), podlaskie (52), małopolskie (48) i łódzkie (44). Najmniej podmiotów turystycznych ograniczających się do działalności touroperatorskiej istnieje na terenie lubuskiego (2), warmińsko-mazurskiego (2), mazowieckiego (4) oraz świętokrzyskiego (4).

Największa koncentracja podmiotów turystycznych prowadzących działalność zarówno organizatora, jak i pośrednika, występuje na terenie województwa mazowieckiego (478), małopolskiego (241) oraz śląskiego (220). Nieliczne biura prowadzące wyłącznie działalność pośrednika stanowią niecałe dwa procent wszystkich podmiotów turystycznych istniejących na polskim rynku. Zarejestrowane są na terenie jedenastu województw: od 1 jednostki w województwie świętokrzyskim do 12 w województwie małopolskim. Na 2725 podmiotów turystycznych 2675 należy do grupy organizatorów lub organizatorów/pośredników. Stanowi to ponad 98% ogółu podmiotów.

2.5 Biura podróży w Polsce według zakresu działania

Zakres działania biura określają same, przy uzyskiwaniu wpisu do rejestru. W zależności od zakresu posiadanego zezwolenia biuro płaci odpowiednią wysokość sumy gwarancji.

Wśród podmiotów turystycznych przeważają jednostki posiadające zezwolenie na prowadzenie działalności na terenie Polski i krajów europejskich – 54,7% (ponad 40 krajów według wykazu z rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 24.XI.1999 r.). Zezwolenie na prowadzenie działalności tylko na terenie Polski ma 727 podmiotów turystycznych (26,7% ogółu). Zezwolenie na prowadzenie działalności na terenie całego świata ma obecnie 456 podmiotów turystycznych (16,7%).

Najwięcej podmiotów turystycznych mających zezwolenie na prowadzenie działalności na terenie Polski i krajów europejskich znajduje się na terenie województwa śląskiego (224 – ponad 60%) i mazowieckiego (205 – ponad 42%) oraz na terenie małopolskiego (177 – prawie 60%), dolnośląskiego (171 – aż 67%), wielkopolskiego (121 – 54,5%) i pomorskiego (86 – ponad 43%). Nawet na terenach województw, gdzie mamy najmniej podmiotów turystycznych

należących do tej grupy, ich udział procentowy oscyluje wokół 50%. Są to: świętokrzyskie (28 – 53,8%), lubuskie (29 – 60,4%) i opolskie (31 – 49,2%).

Najwięcej podmiotów turystycznych posiadających zezwolenie na prowadzenie działalności tylko na terenie Polski znajduje się w województwie mazowieckim (119 – prawie co czwarte biur). W pozostałych województwach ich liczba bezwzględna jest mniejsza, ale udział (stosunek do wszystkich działających) – niekoniecznie. Drugie pod tym względem, województwo pomorskie, ma 96 takich biur – czyli blisko połowa wszystkich ogranicza swoją działalność do terenu Polski. W kolejnym, śląskim, liczba 83 stanowi niewiele ponad 22%. Najmniej podmiotów turystycznych należących do tej grupy działa na terenie województw: lubuskiego (12 – 25%), lubelskiego (12 – blisko 17%), opolskiego (12 – ok. 19%), podkarpackiego (12 – prawie 35%).

Najwięcej podmiotów turystycznych posiadających zezwolenie na prowadzenie działalności na terenie całego

Tab. 8. Podmioty turystyczne w układzie województw, według terenu działalności, na dzień: 04-02-2005

Wyszczególnienie	Ogółem	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %
		I grupa		I / II grupa		I / II / III grupa	
Dolnośląskie	255	50	19,61	171	67,06	32	12,55
Kujawsko-Pomorskie	100	29	29,00	57	57,00	12	12,00
Lubelskie	71	12	16,90	47	66,20	12	16,90
Lubuskie	48	12	25,00	29	60,42	7	14,58
Łódzkie	150	42	28,00	81	54,00	22	14,67
Małopolskie	301	68	22,59	177	58,80	51	16,94
Mazowieckie	485	119	24,54	205	42,27	153	31,55
Opolskie	63	12	19,05	31	49,21	18	28,57
Podkarpackie	97	12	12,37	79	81,44	5	5,15
Podlaskie	87	31	35,63	47	54,02	7	8,05
Pomorskie	198	96	48,48	86	43,43	16	8,08
Śląskie	372	83	22,31	224	60,22	53	14,25
Świętokrzyskie	52	18	34,62	28	53,85	6	11,54
Warmińsko-Mazurskie	94	40	42,55	49	52,13	5	5,32
Wielkopolskie	222	52	23,42	121	54,50	42	18,92
Zachodniopomorskie	130	51	39,23	59	45,38	15	11,54
Polska ogółem	2725	727	26,68	1491	54,72	456	16,73

Wyszczególnienie	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %
	I / III grupa		II grupa		II / III grupa		III grupa	
Dolnośląskie	1	0,39	1	0,39	0	0,00	0	0,00
Kujawsko-Pomorskie	0	0,00	1	1,00	1	1,00	0	0,00
Lubelskie	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Lubuskie	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Łódzkie	0	0,00	5	3,33	0	0,00	0	0,00
Małopolskie	0	0,00	3	1,00	0	0,00	2	0,66
Mazowieckie	0	0,00	6	1,24	1	0,21	1	0,21
Opolskie	0	0,00	2	3,17	0	0,00	0	0,00
Podkarpackie	0	0,00	1	1,03	0	0,00	0	0,00
Podlaskie	0	0,00	2	2,30	0	0,00	0	0,00
Pomorskie	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Śląskie	1	0,27	9	2,42	1	0,27	1	0,27
Świętokrzyskie	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Warmińsko-Mazurskie	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Wielkopolskie	1	0,45	4	1,80	2	0,90	0	0,00
Zachodniopomorskie	1	0,77	2	1,54	1	0,77	1	0,77
Polska ogółem	4	0,15	36	1,32	6	0,22	5	0,18

* – I grupa obejmuje organizatorów i pośredników, którzy mają zezwolenie na prowadzenie działalności wyłącznie na terenie Polski. ** – II grupa obejmuje organizatorów i pośredników, którzy mają zezwolenie na prowadzenie działalności wyłącznie na terenie krajów europejskich, określonych w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 24.XI.1999 roku. *** – III grupa obejmuje organizatorów i pośredników, którzy mają zezwolenie na prowadzenie działalności na terenie krajów pozaeuropejskich. Źródło: dane Departamentu Turystyki Ministerstwa Gospodarki.

Tab. 9. Podmioty turystyczne w układzie województw, według typu gwarancji na dzień: 04-02-2005

Wyszczególnienie	Ogółem	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %
		Gwarancja bankowa		Gwarancja	ubezpieczeniowa	Ubezp. na rzecz klienta	
Dolnośląskie	255	11	4,31	27	10,59	217	85,10
Kujawsko-Pomorskie	100	0	0,00	28	28,00	72	72,00
Lubelskie	71	1	1,41	10	14,08	60	84,51
Lubuskie	48	2	4,17	1	2,08	45	93,75
Łódzkie	150	9	6,00	9	6,00	132	88,00
Małopolskie	301	23	7,64	29	9,63	249	82,72
Mazowieckie	485	63	12,99	37	7,63	385	79,38
Opolskie	63	1	1,59	5	7,94	57	90,48
Podkarpackie	97	5	5,15	11	11,34	81	83,51
Podlaskie	87	5	5,75	4	4,60	78	89,66
Pomorskie	198	6	3,03	21	10,61	171	86,36
Śląskie	372	21	5,65	58	15,59	293	78,76
Świętokrzyskie	52	4	7,69	4	7,69	44	84,62
Warmińsko-Mazurskie	94	14	14,89	8	8,51	72	76,60
Wielkopolskie	222	17	7,66	10	4,50	195	87,84
Zachodniopomorskie	130	4	3,08	12	9,23	114	87,69
Polska ogółem	2725	186	6,83	274	10,06	2265	83,12

Źródło: dane Departamentu Turystyki Ministerstwa Gospodarki

świata działa na terenie województwa mazowieckiego (153 – 31,5%). Kolejne miejsca zajmują województwa: śląskie (53 – 14,2%), małopolskie (51 – 16,9%) oraz wielkopolskie (42 – 18,9%). Najmniej podmiotów turystycznych należących do tej grupy działa na terenie województw: podkarpackiego (5 – 5,1%), warmińsko-mazurskiego (5 – 5,3%), świętokrzyskiego (6 – 11,5%), lubuskiego (7 – 14,5%) i podlaskiego (7 – 8%) (tab. 8).

2.6 Biura podróży w Polsce według typu gwarancji

Zgodnie z ustawą o usługach turystycznych i aktami wykonawczymi - m.in. rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 24 listopada 1999 r. w sprawie określenia minimalnej wysokości sumy gwarancji bankowej i ubezpieczeniowej oraz minimalnej wysokości sumy gwarancyjnej na rzecz jednego klienta z tytułu umowy ubezpieczenia na rzecz klientów w związku z prowadzoną działalnością przez organizatorów turystyki i pośredników turystycznych (Dz. U. Nr 98, poz.1142) – biura muszą mieć zabezpieczenie finansowe. Z tych pieniędzy może zostać sfinansowany powrót klienta do kraju w wypadku, gdy organizator turystyki wbrew zobowiązaniu go nie zapewni oraz zwrot wpłat wniesionych przez klientów w razie niewykonania innych zobowiązań umownych. Biura najczęściej wybierają ubezpieczenie na rzecz klienta (aż 83,1%). Wynika to z tego, że jest to prostu najbardziej korzystne finansowo. Tylko 10,1%

biur wykupiło gwarancje ubezpieczeniowe, a z gwarancji bankowych korzysta zaledwie 186 biur (6,8%).

Sumując

Liczba zarejestrowanych biur podróży maleje. W roku ubiegłym największy na to wpływ miało rynkowe zjawisko podniesienia kwot gwarancyjnych i ubezpieczeniowych.

Ponad połowa polskich biur podróży działa w czterech najbardziej zurbanizowanych i najludniejszych (największy popyt) województwach (mazowieckie, śląskie, małopolskie i dolnośląskie). Zdecydowana większość należy do osób fizycznych i prowadzi działalność zarówno organizatora jak i pośrednika usług turystycznych. Ponad połowa biur podróży (zarówno w układzie ogólnokrajowym, jak i wojewódzkim) wybrała zakres działalności obejmujący Polskę i kraje europejskie. Preferowaną formą ustawowego zabezpieczenia praw klienta jest ubezpieczenie na rzecz klienta.

Tab. 10. Podmioty turystyczne w Polsce z wykreślonymi wpisami na dzień: 04-02-2005

Wyszczególnienie	Ogółem	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %	Liczba	Udział %
		Wygaśnięcie		Cofnięcie		Inne	
Rok: 1999	1	1	100,00	0	0,00	0	0,00
Rok: 2000	105	71	67,62	34	32,38	0	0,00
Rok: 2001	225	155	68,89	67	29,78	3	1,33
Rok: 2002	331	164	49,55	167	50,45	0	0,00
Rok: 2003	680	399	58,68	278	40,88	3	0,44
Rok: 2004	952	660	69,33	290	30,46	2	0,21
Rok: 2005	58	58	100,00	0	0,00	0	0,00

Źródło: dane Departamentu Turystyki Ministerstwa Gospodarki

Rozdział 3

Rola biur podróży w przyjazdach turystów zagranicznych do Polski oraz w podróżach Polaków (krajowych i zagranicznych)

3.1 Rola biur podróży w podróżach Polaków (krajowych i zagranicznych)

Kondycja finansowa biur podróży w dużej mierze zależy od tego, jak wielkie jest zainteresowanie ich usługami. W wypadku wyjazdów krajowych trendy są wciąż mało optymistyczne: w roku ubiegłym odnotowano, w porównaniu z rokiem poprzednim, spadek łącznej liczby takich podróży o 18,2%. Według szacunków Instytutu Turystyki, Polacy (w wieku 15 i więcej lat) w 2004 roku wzięli udział w 39,6 mln krajowych podróży turystycznych, z których ponad jedną trzecią (37%) stanowiły podróże długookresowe, obejmujące 5 i więcej dni, a niecałe dwie trzecie (63%) – krótkookresowe, obejmujące 2-4 dni (licząc tylko te, z co najmniej jednym noclegiem poza miejscowością stałego zamieszkania).

Badania Instytutu Turystyki wykazują, że w 2004 roku Polacy uczestniczący w krajowych wyjazdach długookresowych nieco rzadziej niż w poprzednim roku korzystali

Tab. 11. Sposób organizacji podróży krajowych w 2004 roku (%)

Sposób organizacji	5 i więcej dni	2-4 dni
Całkowicie biuro podróży	2	-
Częściowo biuro podróży	1	1
Całkowicie zakład pracy lub inna instytucja	8	9
Częściowo zakład pracy lub inna instytucja	6	3
Samodzielnie	83	87

Źródło: badania Instytutu Turystyki

Tab. 12. Sposób organizacji krajowych podróży długookresowych (%)

Sposób organizacji	2002	2003	2004
Biuro podróży (całkowicie lub częściowo)	3	4	3
Zakład pracy lub inna instytucja	14	13	14
Samodzielnie	83	83	83

Źródło: badania Instytutu Turystyki

Tab. 13. Sposób organizacji krajowych podróży krótkookresowych (%)

Sposób organizacji	2002	2003	2004
Biuro podróży (całkowicie lub częściowo)	1	1	1
Zakład pracy lub inna instytucja	11	12	12
Samodzielnie	88	87	87

Źródło: badania Instytutu Turystyki

z usług biur podróży. W przypadku wyjazdów krótkookresowych sytuacja nie uległa zmianie. Tak więc tylko 3% krajowych podróży długookresowych i 1% krótkookresowych Polacy organizowali całkowicie lub częściowo przy pomocy biura podróży.

Odnotowano też spadek wyjazdów zagranicznych o 12,5% q stosunku do roku 2003. Według szacunków Instytutu Turystyki, w 2004 roku Polacy uczestniczyli w 6,3 mln zagranicznych podróży turystycznych (połączonych z co najmniej jednym noclegiem poza granicami kraju).

W wyjazdach zagranicznych Polaków w 2004 roku udział wyjazdów całkowicie zorganizowanych przez biuro podróży wyniósł 11%, a częściowo zorganizowanych – 4%. Dane te dla 2003 roku odpowiednio wynoszą 23% dla wyjazdów całkowicie zorganizowanych przez biuro podróży i 10% dla wyjazdów tylko częściowo zorganizowanych przez biuro podróży. Tak więc i tu obserwujemy spadek zainteresowania usługami firm turystycznych.

3.2 Rola biur podróży w przyjazdach turystów zagranicznych do Polski

Według oszacowań Instytutu Turystyki, w 2004 roku przyjechało do Polski około 14,3 mln turystów – o 4,2% więcej niż w 2003 roku. Dynamika zmian jest zróżnicowana: wię-

Tab. 14. Sposób organizacji podróży zagranicznych w 2004 roku (%)

Sposób organizacji	2004
Całkowicie biuro podróży	11
Częściowo biuro podróży	4
Całkowicie zakład pracy lub inna instytucja	15
Częściowo zakład pracy lub inna instytucja	9
Samodzielnie	61

Źródło: badania Instytutu Turystyki

cej było przyjazdów z krajów „starej piętnastki” Unii Europejskiej i krajów pozaeuropejskich, mniej zaś z Rosji, Białorusi i Ukrainy.

W 2004 roku tylko 7% ogółu przyjeżdżających turystów korzystało z usług biur podróży. Pełny pakiet wykupiło zaledwie 6,2% turystów, z pojedynczych usług skorzystało 0,9%. Na tym tle wyróżniają się turyści ze „starych” krajów, którzy w 13,4% korzystali z pełnego pakietu (poza Niemcami). Największe zainteresowanie turystyką zorganizowaną stwierdzamy, podobnie jak w ubiegłych latach, wśród turystów z krajów zamorskich.

Dla porównania warto przypomnieć dane z 2003 roku kie-

Tab. 15. Organizacja podróży i pobytu turystów zagranicznych przyjeżdżających do Polski w 2004 roku

Organizacja podróży i pobytu	Ogółem	Rosja, Białoruś, Ukraina	Niemcy	15 UE (bez Niemiec)	Nowe kraje członkowskie UE	Wybrane kraje zamorskie
Pakiet	6,2%	2,1%	6,2%	13,4%	1,1%	23,9%
Zakupiono część usług	0,9%	1,3%	0,7%	0,5%	0,0%	0,0%
Tylko rezerwacja	10,2%	4,4%	16,7%	11,1%	1,7%	14,1%
Samodzielnie	82,1%	91,5%	76,0%	74,8%	97,1%	62,0%
Brak danych	0,5%	0,7%	0,4%	0,2%	0,1%	0,0%

Źródło: badania Instytutu Turystyki

Tab. 16. Organizator przyjazdu do Polski (dane %)

Turyści ogółem	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Grupa zorganizowana przez biuro podróży	18	12	10	7	7	6	7	6	7	6
Podróż samodzielna (przy udziale biura podróży)	7	15	6	5	9	15	14	11	17	11
Podróż w pełni samodzielna	75	73	82	87	82	79	79	83	76	83
brak danych	1	1	1	1	2	0	0	0	0	0

Źródło: badania IT Cele, motyw i organizacja przyjazdów turystów zagranicznych do Polski

dy to 8,1% ogółu przyjeżdżających turystów korzystało z usług biur podróży, w tym 5,6% turystów korzystało z całego pakietu, a 2,5% – z pojedynczych usług.

Sumując:

Rola turystyki w konsumpcji rodaków wciąż jeszcze spada, a Polacy wykazują rosnącą samodzielność w organizowaniu wyjazdów. Tak jest nie tylko w przypadku podróży krajowych. Po okresie osuwania się z odmiennymi realiami maleje też liczba zorganizowanych podróży zagranicznych. Odnotowano wzrost przyjazdów do Polski, ale turyści zagraniczni rzadziej niż w latach 90. korzystali z usług biur podróży.

Rozdział 4

Sytuacja ekonomiczna biur podróży w Polsce

4.1 Sytuacja ekonomiczna biur podróży zatrudniających powyżej 9 osób

Niniejsza analiza obejmuje podmioty gospodarcze, które zadeklarowały działalność jako biura podróży i zostały zaklasyfikowane zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności do sekcji I (transport, gospodarka magazynowa i łączność) w dziale 63 (działalność wspomagająca transport; działalność związana z turystyką). Podstawą zaliczenia danych do odpowiednich sekcji PKD stanowi aktualny numer statystyczny jednostki sprawozdawczej.

Przedstawione poniżej dane i wskaźniki ekonomiczne dla grupy 63.3 (wg PKD), nie publikowane przez GUS, odnoszą się do jednostek posiadających osobowość prawną, objętych obowiązkiem sprawozdawczością finansową i pochodzą z rocznego sprawozdania F-02. Badane podmioty gospodarcze zostały podzielone na trzy grupy:

- liczba pracujących jest większa niż 249 osób,
- liczba pracujących wynosi od 50 do 249 osób,
- w których pracuje od 10 do 50 osób.

większa od trzech. Rejestrowane przychody z całokształtu działalności obejmują:

- przychody ze sprzedaży produktów, tj. kwoty należne z tytułu sprzedaży usług w podmiotach prowadzących działalność usługową. Przychody ze sprzedaży wpływające na wynik finansowy ustala się w wartości wyrażonej w rzeczywistych cenach sprzedaży z uwzględnieniem upustów, rabatów i bonifikat, bez podatku od towarów i usług;
- pozostałe przychody operacyjne są to przychody nie związane bezpośrednio z podstawową działalnością podmiotu. Zalicza się do nich: przychody ze sprzedaży lub wpływy z likwidacji środków trwałych i inwestycji rozpoczętych, odpisane przedawnione zobowiązania, otrzymane odszkodowania, wyegzekwowane kary i grzywny, otrzymane przez jednostkę nieodpłatnie składniki majątku, otrzymane dotacje, subwencje i dopłaty. Znaczną część „pozostałych przychodów operacyjnych” stanowią tytuły, które do 31.12.1994 r. zaliczano do zysków nadzwyczajnych;
- przychody finansowe obejmują wpływy lub kwoty należne z tytułu dokonanych przez podmiot operacji finansowych, tj. dywidendy z tytułu udziałów w innych jednostkach, kwoty należne i wpływy ze sprzedaży papierów wartościowych (długoterminowych i krótkoterminowych), odsetki i prowizje od środków pieniężnych (lokat) na rachunkach bankowych, odsetki od udzielonych przez jednostkę pożyczek i kredytów (zwłoki w spłacie rat), dyskonto potrącone przez jednostkę przy zakupie weksli i czeków obcych;

Tab. 17. Podstawowe wskaźniki ekonomiczne dla biur podróży w podziale na przedziały zatrudnienia w 2003 roku (w tys. zł)

Symbole grup PKD	Przedziały zatrudnienia	Przychody z całokształtu działalności w tys. zł	Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w tys. zł	Wynik finansowy brutto w tys. zł	Podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych w tys. zł	Pozostałe obowiązkowe zmniejszenie zysku (zwiększenie straty) w tys. zł	Liczba pracujących	Liczba jednostek
		1	2	3	4	5	6	7
633	od 10 do 49 osób	1325470	1310214	4525	3038	282	2100	89
633	od 50 do 249 osób	468690	453499	-11189	4620	121	1894	17
633	powyżej 250 osób	328154	305437	-19244	-2033	0	1714	3
Ogółem grupa pkd 633		2122314	2069150	-25908	5625	403	5708	109

Źródło: dane GUS

Podstawowe wskaźniki ekonomiczne dla wyżej wymienionych grup podmiotów gospodarczych działających w turystyce są analizowane w dwóch układach: w układzie wojewódzkim i finansowym, tzn. w podziale na przedziały zatrudnienia (od 10 do 49 osób, od 50 do 249 osób, powyżej 250 osób) według województw oraz w podziale na przedziały zatrudnienia według przedziałów przychodów z całokształtu działalności.

Pełne badania statystyczne GUS (według formularzy F-01 i F-02) dotyczą wszystkich jednostek dużych i średnich. Nie mogliśmy wymienić danych dla wszystkich województw, bo zgodnie z ustawą o statystyce publicznej nie wolno udostępniać danych jednostkowych lub takich, które umożliwiają identyfikację podmiotu. Pominąć musieliśmy te województwa, w których udział jednego podmiotu stanowił więcej niż trzy czwarte całości. Poprzestaliśmy zatem na tych, w których liczba jednostek zarejestrowanych przez GUS jest

dotąd różnice kursowe ustalone przy spłacie należności i zobowiązań oraz różnice przy wycenie środków pieniężnych, udziałów i papierów wartościowych.

Wynik finansowy brutto (zysk lub strata) jest to wynik z działalności gospodarczej – suma wyników finansowych: ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, pozostałej działalności operacyjnej i operacji finansowych – skorygowany o saldo zysków i strat nadzwyczajnych.

Wynik finansowy netto (zysk lub strata) otrzymujemy po pomniejszeniu wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia.

Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto obejmują podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych i płatności z nimi związane na podstawie odrębnych przepisów (np. dywidenda od funduszu założycielskiego).

Podatek dochodowy to podatek od osiągniętego zysku, który podmiot gospodarczy jest zobowiązany uiścić po uwzględnieniu przyznanych ulg.

Wskaźniki rentowności obrotu brutto i netto są wskaźnikami procentowymi. Oblicza się je jako relację wyniku finansowego (odpowiednio brutto i netto) do przychodów ogółem.

Informacje, które nie mogą być udostępnione ze względu na zachowanie tajemnicy statystycznej, zostały zastąpione *.

Z roku na rok maleje liczba dużych i średnich podmiotów, dla których działalność turystyczna jest działalnością podstawową i które prowadzą pełną sprawozdawczość. Pomimo to zsumowane przychody z całokształtu działalności

ma wynosi 2 122,3 mln zł przychodu. Inaczej ma się rzecz z wynikami. Wynik finansowy netto osiągnięty przez biura podróży zatrudniające 10 i więcej osób w 2003 roku miał wartość – 31,9 mln zł. Uległ drastycznemu pogorszeniu w porównaniu do 2002 roku, kiedy jego wartość była dodatnia i wyniosła 2,7 mln zł. Najlepszy wynik finansowy netto w 2003 roku osiągnęły średnie i duże biura w województwie mazowieckim (7,0 mln zł) i małopolskim (5,2 mln zł). Najniższy w województwach: śląskim – 4,9 mln zł i dolnośląskim – 0,8 mln zł.

Ogółem w Polsce biura podróży zatrudniające powyżej 9 osób wykazały w 2003 roku ujemny wskaźnik rentowności obrotu netto, tj. – 1,5% (w roku poprzednim 0,1). Ujemny

Tab. 18. Podstawowe wskaźniki ekonomiczne dla biur podróży w podziale na przedziały zatrudnienia oraz przedziały przychodów z całokształtu działalności w 2003 roku (w tys. zł)

Przedziały zatrudnienia	Przedziały przychodów z całokształtu działalności	Przychody z całokształtu działalności w tys. zł	Przychody ze sprzedaży produktów towarów i materiałów w tys. zł	Wynik finansowy brutto w tys. zł	Podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych w tys. zł	Pozostałe obowiązkowe zmniejszenie zysku (zwiększenie straty) w tys. zł	Liczba pracujących	Liczba jednostek
		1	2	3	4	5	6	7
od 10 do 49 osób	> 25001	883915	882307	2587	853	0	217	7
	20001-25000	*	*	*	*	*	*	*
	15001-20000	83588	82597	167	8	0	123	5
	10001-15000	32605	31791	-3247	327	0	102	3
	5001-10000	147116	140346	2210	864	220	565	22
	2501-5000	97209	94505	508	388	62	621	28
	2001-2500	18277	18034	706	224	0	162	8
	1501-2000	14280	13307	325	114	0	163	8
	1001-1500	*	*	*	*	*	*	*
	501-1000	4284	4215	335	16	0	75	5
	Ogółem	1325470	1310214	4525	3038	282	2100	89
od 50 do 249 osób	> 25001	297962	289112	13225	3708	98	980	6
	20001-25000	71076	69209	47	9	0	295	3
	15001-20000	54328	51517	-13261	903	23	269	3
	10001-15000	36552	35234	-7668	0	0	228	3
	2501-5000	*	*	*	*	*	*	*
	Ogółem	468690	453499	-11189	4620	121	1894	17
powyżej 250 osób	> 25001	328154	305437	-19244	-2033	0	1714	3
Ogółem grupa pkd 633		2122314	2069150	-25908	5625	403	5708	109

Źródło: dane GUS

malejącej liczby podmiotów rosną. Spadły, i to nieznacznie, tylko w latach 1996-1999 i w 2001 roku (tab.20).

Największe przychody z całokształtu działalności w prze-

Tab. 20. Przychody z całokształtu działalności średnich i dużych biur podróży w latach 1996-2003

Lp.	Lata	Liczba podmiotów	Przychody w mln zł
1	1996	474	1 495,9
2	1997	509	1 363,4
3	1999	155	1 332,0
4	2000	144	1 776,9
5	2001	131	1 708,0
6	2002	121	1 941,0
7	2003	109	2 122,3

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS

ciągu ostatnich siedmiu lat zostały osiągnięte przez biura podróży zatrudniające powyżej 9 osób w 2003 roku – ich su-

był także wskaźnik rentowności obrotu brutto: wyniósł – 1,2% (w roku poprzednim 0,6%).

4.2 Sytuacja ekonomiczna małych biur podróży, tj. zatrudniających do 9 osób

Małe biura podróży, tj. zatrudniające do 9 osób, które stanowią zdecydowaną większość wszystkich biur podróży funkcjonujących na polskim rynku, objęte są odrębną analizą. W Polsce już od kilku lat prowadzone są działania mające na celu stworzenie krajowego systemu wspierania małych i średnich przedsiębiorstw (MSP). Istnieje już sieć ośrodków Krajowego Systemu Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw (KSU), wprowadzono ujednolicone standardy jakości ich pracy oraz świadczenia usług doradczych, informacyjnych, szkoleniowych i finansowych. Obecnie w ramach tego rozwijającego się systemu prowadzone są projekty finansowane ze środków budżetu państwa, w ra-

Tab. 19. Podstawowe wskaźniki ekonomiczne dla biur podróży w podziale na przedziały zatrudnienia, według województw, w 2003 roku (w tys. zł)

Przedziały zatrudnienia	Symbole województw	Przychody z całokształtu działalności w tys. zł	Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materia. w tys. zł	Wynik finansowy brutto w tys. zł	Podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych w tys. zł	Pozostałe obowiązkowe zmniejszenie zysku (zwiększenie straty) w tys. zł	Liczba pracujących	Liczba jednostek
		1	2	3	4	5	6	7
od 10 do 49 osób	Dolnośląskie	25956	24497	-744	106	0	139	6
	Kujawsko-Pomorskie	*	*	*	*	*	*	*
	Lubelskie	*	*	*	*	*	*	*
	Lubuskie	*	*	*	*	*	*	*
	Łódzkie	*	*	*	*	*	*	*
	Małopolskie	66134	64579	895	423	0	253	11
	Mazowieckie	387625	382290	5806	1510	0	622	27
	Opolskie	*	*	*	*	*	*	*
	Podkarpackie	*	*	*	*	*	*	*
	Podlaskie	15033	14221	-296	0	0	78	3
	Pomorskie	22746	22153	1529	332	0	138	6
	Śląskie	53968	51833	-4568	307	2	376	15
	Świętokrzyskie	9215	8609	90	16	44	91	3
	Warmińsko-Mazurskie	20022	19132	1255	263	218	105	4
	Zachodniopomorskie	*	*	*	*	*	*	*
	Ogółem	1325470	1310214	4525	3038	282	2100	89
od 50 do 249 osób	Dolnośląskie	*	*	*	*	*	*	*
	Małopolskie	76306	74316	6144	1412	0	397	4
	Mazowieckie	283588	274049	6668	3852	121	735	7
	Opolskie	*	*	*	*	*	*	*
	Podkarpackie	*	*	*	*	*	*	*
	Śląskie	*	*	*	*	*	*	*
	Warmińsko-Mazurskie	*	*	*	*	*	*	*
	Wielkopolskie	*	*	*	*	*	*	*
	Ogółem	468690	453499	-11189	4620	121	1894	17
powyżej 250 osób	Mazowieckie	*	*	*	*	*	*	*
	Pomorskie	*	*	*	*	*	*	*
	Ogółem	328154	305437	-19244	-2033	0	1714	3
RAZEM GRUPA PKD 633		2122314	2069150	-25908	5625	403	5708	109

Źródło: dane GUS

Informacje, które nie mogą być udostępnione ze względu na zachowanie tajemnicy statystycznej zostały zastąpione *

mach realizacji programu zapisanego w dokumencie „Kierunki działań rządu wobec małych i średnich przedsiębiorstw do 2002 r.”. Istotną pulą środków przeznaczanych na wsparcie tego sektora gospodarki są środki pochodzące z pomocy Unii Europejskiej.

W chwili obecnej, na bazie zebranych doświadczeń oraz realizowanych na bieżąco programów, system KSU jeszcze się rozwija i modyfikuje. W przyszłości przez ten system będą przepływały znaczące środki: budżetowe oraz pochodzące z Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej.

Docelowa struktura zaangażowana we wdrażanie programów wsparcia sektora MSP w Polsce obejmuje współpracę partnerów na trzech poziomach działania: krajowym, regionalnym (wojewódzkim) i lokalnym.

Również w krajach Unii Europejskiej do grupy najmniejszych przedsiębiorstw należy ponad 90 procent przedsiębiorstw, z czego prawie połowa to firmy jednoosobowe. Przedsiębiorstwa małe tworzą jedną trzecią miejsc pracy w sektorze MSP. Przedsiębiorstwa najmniejsze, często o charakterze rodzinnym, są najliczniej reprezentowane

w państwach południowej Europy (Grecja, Hiszpania i Włochy), natomiast na północy liczniejsze są przedsiębiorstwa średniej wielkości.

Informacje dotyczące podstawowych danych o działalności gospodarczej prowadzonej przez przedsiębiorstwa o liczbie pracujących do 9 osób, z uwagi na ich dużą liczebność – ok. 3 tys., uzyskiwane są z reprezentacyjnego badania, realizowanego na formularzu SP – 3. Badaniem objęte są osoby fizyczne i osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej. Operat do losowania próby utworzony został na bazie BJS (Baza Jednostek Statystycznych) i posortowany warstwowo wg zbiorowości NZ (NZ – rodzaj prowadzonych działalności gospodarczych).

Każda jednostka w wylosowanej próbie ma przypisaną wagę – stosunek liczby jednostek w całej badanej zbiorowości do próby skorygowanej (pomniejszonej o te jednostki, które zawiesiły działalność, zostały zlikwidowane, nie rozpoczęły działalności lub znalazły się poza zakresem badania) – pozwalającą na uogólnianie wyników. Uogólnione dane uzyskiwane są dla całego działu 63 (działalność wspomagająca

Tab. 21. Podstawowe wskaźniki ekonomiczne biur podróży zatrudniających powyżej 9 osób w 2003 roku

Lp.	Województwo	w mln zł				Rentowność obrotu brutto (w %)	Rentowność obrotu netto (w %)
		Przychody z całokształtu działalności	Koszty z całokształtu działalności	Wynik finansowy brutto	Wynik finansowy netto		
1	Dolnośląskie	26,0	26,7	-0,7	-0,8	-2,7	-3,1
2	Kujawsko –pomorskie	*	*	*	*	*	*
3	Lubelskie	*	*	*	*	*	*
4	Lubuskie	*	*	*	*	*	*
5	Łódzkie	*	*	*	*	*	*
6	Małopolskie	142,4	135,4	7,0	5,2	4,9	3,7
7	Mazowieckie	671,2	658,7	12,5	7,0	1,9	1,0
8	Opolskie	*	*	*	*	*	*
9	Podkarpackie	*	*	*	*	*	*
10	Podlaskie	15,0	15,3	-0,3	-0,3	-2,0	-2,0
11	Pomorskie	22,7	21,2	1,5	1,2	6,6	5,3
12	Śląskie	54,0	58,6	-4,6	-4,9	-8,5	-9,1
13	Świętokrzyskie	9,2	9,1	0,1	0,03	1,0	0,3
14	Warmińsko-Mazurskie	20,0	18,7	1,3	0,8	6,5	4,0
15	Wielkopolskie	*	*	*	*	*	*
16	Zachodniopomorskie	*	*	*	*	*	*
	Polska	2122,3	2148,2	-25,9	-31,9	-1,2	-1,5

* Dane w kolumnach nie sumują się. Ustawa o statystyce publicznej zabrania publikować dane, gdy dotyczą tylko 3 jednostek w grupie lub udział jednego podmiotu w grupie stanowi powyżej trzech czwartych całości
Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS

transport; działalność związana z turystyką), a więc obejmują więcej podmiotów niż tylko biura podróży (także np. działalność pilotów i przewodników).

Szacuje się, że w 2003 roku na polskim rynku funkcjonowało ogółem 4811 małych biur podróży, tj. o 214 biur mniej niż w 2002 roku. Pomimo tego, że ich liczba spadła, przychody z całokształtu działalności tych biur wyniosły 2 931,0 mln zł czyli wzrosły o 10,4% w porównaniu do 2002 roku, a przychody ze sprzedaży produktów wyniosły 2 796,2 mln zł i wzrosły o 77,7% w porównaniu do 2002 roku.

Najwięcej małych biur podróży – 910 – działało w województwie mazowieckim. Co za tym idzie, również w tym województwie osiągnięto najwyższe przychody, zarówno z całokształtu działalności (751,0 mln zł), jak i ze sprzedaży produktów (724,4 mln zł). Stanowiły one odpowiednio 25,6% i 25,9% całości przychodów. Kolejnymi województwami, w których zanotowano najwięcej małych biur podróży i jednocześnie najwyższe przychody z całokształtu działalności i sprzedaży produktów były: małopolskie – 715 biur, śląskie – 652, dolnośląskie – 480 oraz wielkopolskie – 341

Tab. 22. Podstawowe wskaźniki ekonomiczne dla małych biur podróży, według województw, w 2003 roku (w tys. zł)

Województwo	Symbol województwa	Liczba jednostek	Pracujący		Wynagrodzenia w tys. zł	Przychody z całokształtu działalności w tys. zł	Przychody ze sprzedaży produktów w tys. zł	Koszty z całokształtu działalności w tys. zł
			Ogółem w osobach	W tym dla których jest to główne miejsce pracy				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem		4811	12071	9098	114831,3	2931040,0	2796237,1	2702532,9
Dolnośląskie	02	480	1169	874	10047,0	261973,4	253931,8	240131,4
Kujawsko-Pomorskie	04	136	341	257	3206,3	82038,1	78374,7	75591,5
Lubelskie	06	129	322	243	2997,6	76869,8	72131,8	0785,3
Lubuskie	08	78	192	144	1742,7	44910,6	42961,2	41299,4
Łódzkie	10	209	512	383	4483,2	116408,8	112279,3	106826,1
Małopolskie	12	715	1713	1275	13860,9	366298,2	343094,7	334533,2
Mazowieckie	14	910	2511	1938	30814,7	750997,3	724376,3	701568,2
Opolskie	16	98	240	180	2129,6	55169,0	40810,7	50660,0
Podkarpackie	18	142	345	257	2896,6	75903,3	50348,6	69480,7
Podlaskie	20	117	291	218	2647,9	68198,7	67714,1	62725,1
Pomorskie	22	322	817	618	8055,9	204178,4	202205,9	188631,8
Śląskie	24	652	1566	1167	12774,7	336971,2	331062,2	307903,8
Świętokrzyskie	26	63	168	129	1878,3	46515,4	44612,8	43255,2
Warmińsko-Mazurskie	28	165	393	292	3077,5	81942,2	76128,5	74684,4
Wielkopolskie	30	341	859	648	8249,3	210170,9	208999,5	193886,3
Zachodniopomorskie	32	252	630	475	5969,0	152494,6	147205,1	140570,5

Źródło: dane GUS

Tab. 23. Przychody z całokształtu działalności małych biur podróży w latach 2001-2003

L.p.	Lata	Liczba podmiotów	Przychody w mln zł
1	2001	4981	2 723,8
2	2002	5025	2 654,9
3	2003	4811	2 931,0

Źródło: dane GUS

biura. Najmniej małych biur podróży znajdowało się w województwach: świętokrzyskim, lubuskim i opolskim. W tych województwach osiągnięto też najniższe przychody z całokształtu działalności i ze sprzedaży produktów.

Trzy województwa, w których znajduje się największa liczba małych biur podróży: mazowieckie, małopolskie i śląskie osiągnęły prawie połowę (49,6%) wszystkich przychodów z całokształtu działalności wszystkich małych biur podróży. Również te województwa przodowały w liczbie zatrudnionych osób ogółem jak i tych, dla których małe biuro podróży jest głównym miejscem pracy. Tam też kwota wypła-

nych wynagrodzeń osiągnęła największą wysokość (tab. 22).

Przychody z całokształtu działalności małych biur podróży w latach 2001-2003 zmieniają się odwrotnie niż ich liczba. A mianowicie na przestrzeni tych trzech lat liczba małych biur najpierw nieznacznie wzrosła, tj. o 44 biura w 2002 roku, a dochody spadły o 68,9 mln zł. Natomiast w 2003 roku liczba biur podróży spadła o 214 podmioty (do 4811), a przychody wzrosły o 276,1 mln zł.

Sumując:

Występuje wyraźna prawidłowość: im mniej podmiotów turystycznych (w każdym z przedziałów zatrudnienia) na rynku, tym większe przychody. Pod względem rentowności, wskaźniki przemawiają za małymi przedsiębiorstwami (zatrudniającymi do 9 osób).

Tab. 24. Podstawowe wskaźniki ekonomiczne małych biur podróży, tj. zatrudniających do 9 osób, według województw, w 2003 roku

Lp	Województwo	w mln zł			Rentowność obrotu brutto (w %)
		Przychody z całokształtu działalności	Koszty z całokształtu działalności	Wynik finansowy brutto	
1	Dolnośląskie	262,0	240,1	21,8	8,3
2	kujawsko – pomorskie	82,0	75,6	6,4	7,8
3	Lubelskie	76,9	70,8	6,1	7,9
4	Lubuskie	44,9	41,3	3,6	8,0
5	Łódzkie	116,4	106,8	9,6	8,2
6	Małopolskie	366,3	334,5	31,8	8,7
7	Mazowieckie	751,0	701,6	49,4	0,1
8	Opolskie	55,2	50,7	4,5	8,2
9	Podkarpackie	75,9	69,5	6,4	8,4
10	Podlaskie	68,2	62,7	5,5	8,1
11	Pomorskie	204,2	188,6	5,5	7,6
12	Śląskie	337,0	307,9	29,1	8,6
13	Świętokrzyskie	46,5	43,3	3,3	7,1
14	Warmińsko – mazurskie	81,9	74,7	7,3	8,9
15	Wielkopolskie	210,2	193,9	16,3	7,8
16	Zachodniopomorskie	52,5	140,6	11,9	7,8
	Polska	2 931,0	2 702,5	228,5	7,8

* Dane w kolumnach nie sumują się. Ustawa o statystyce publicznej zabrania publikować dane, gdy dotyczą tylko 3 jednostek w grupie lub udział jednego podmiotu w grupie stanowi powyżej trzech czwartych całości

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS

Rozdział 5

Zatrudnienie w biurach podróży w Polsce

W 2003 roku we wszystkich biurach podróży w Polsce: w małych, średnich i dużych było zatrudnionych 17,8 tys. osób, czyli o 456 osób więcej niż w roku ubiegłym. Z tego 68% zatrudnionych pracowało w małych biurach podróży – zatrudniających do 9 osób. Dla pozostałych trzech grup biur podróży (zatrudniających od 10 do 49 osób, od 50 do 249 osób i powyżej 250 osób) wartość ta miała zbliżony poziom: odpowiednio 11,8%, 10,7%, 9,6% całości zatrudnionych.

Najwięcej pracowników biur podróży zatrudnionych było w województwie mazowieckim – 3868 osób. Drugim pod

Tab. 25. Zatrudnienie w biurach podróży w latach 2002-2003

Wielkość biura (przedział zatrudnienia)	Liczba pracujących	
	2002	2003
Do 9 osób	10 784	12 071
Od 10 do 49 osób	2 116	2 100
Od 50 do 249 osób	2 109	1 894
Powyżej 250 osób	2 314	1 714
Ogółem	17 323	17 779

Źródło: dane GUS

tym względem było województwo małopolskie, gdzie biura zatrudniały 2363 osoby, trzecim województwo śląskie – 1942 pracujących.

Najmniej osób zatrudniały biura podróży w województwach: lubuskim (192 osób), podlaskim (195 osób), opolskim (240 osób) i świętokrzyskim (259 osób).

Sumując:

Małe przedsiębiorstwa turystyczne dają więcej miejsc pracy niż średnie i duże. Choć liczba tych podmiotów turystycznych maleje (w roku 2003 działało o 214 małych biur podróży mniej niż w roku 2002), rośnie liczba pracowników tam zatrudnionych.

Nie dysponujemy danymi z ostatnich lat. Jednak jak wykazuje WTTC w swoich najnowszych badaniach, o ile w roku 2004 w sektorze związanym z bezpośrednią konsumpcją turystów w Polsce przybyło około 0,5% miejsc pracy, w roku 2005 tyle samo ubędzie. W dużym przybliżeniu (dane WTTC dotyczą szerszego spektrum przedsiębiorstw, także np. hoteli) można powiedzieć, że miejsc pracy w turystyce nie przybywa, a lepsze wyniki finansowe turystyka zawdzięcza uruchamianiu innych rezerw. Jednak w prognozach na lata 2006-2015 przewiduje się już roczny przyrost miejsc pracy w polskim sektorze turystycznym na poziomie 2,4%. Ile z tej puli przypadnie na biura podróży?

Rozdział 6

Samorząd gospodarczy i organizacje zawodowe

W oparciu o ustawę z 30.05.1989 roku o izbach gospodarczych, w Polsce, w ramach samorządu gospodarczego działają: Polska Izba Turystyki oraz 10 regionalnych izb turystyki.

6.1 Polska Izba Turystyki

Polska Izba Turystyki jest ogólnopolską organizacją samorządu gospodarczego branży turystycznej. Zrzesza biura i agencje turystyczne dysponujące największym potencjałem gospodarczym, co pozwala na skuteczne dążenie do wspólnej budowy przemysłu turystycznego w naszym kraju i do ochrony interesów branży turystycznej. Sprzyja temu również fakt, że strukturę Izby tworzy 13 oddziałów wojewódzkich i przedstawicielstw terenowych w ważnych dla obsługi ruchu turystycznego regionach kraju: Białymstoku, Bydgoszczy, Elblągu, Katowicach, Kielcach, Łodzi, Olsztynie, Poznaniu, Radomiu, Gdańsku, Warszawie, Zakopanem. Do PIT należy ponad 400 biur i około 2000 placówek handlowych na terenie kraju. Pracami Polskiej Izby Turystyki kieruje Rada Naczelna PIT, wybierana na 4-letnią kadencję (ostatnie wybory: grudzień 2004 roku) na Walnym Zgromadzeniu Członków. Merytoryczne prace prowadzą komisje i zespoły problemowe złożone z ekspertów zgłoszonych przez firmy turystyczne zrzeszone w Izbie oraz zespół doradczy Polskiej Izby Turystyki, w skład którego wchodzi wybitni fachowcy i znawcy polskiego i międzynarodowego ruchu turystycznego. Działalność Polskiej Izby Turystyki jest wielokierunkowa. Do obowiązków statutowych należy reprezentowanie interesów gospodarczych zrzeszonych biur podróży, dbanie o ich rozwój, upowszechnianie nowych technologii i zasad etyki w prowadzeniu działalności.

Wykonywaniu tych zadań sprzyja podejmowana przez PIT współpraca z jednostkami administracji państwowej, mający wpływ na kształt sektora turystyki, wśród nich z Departamentem Turystyki Ministerstwa Gospodarki, Ministerstwem Finansów, M. E. N i S, Ministerstwem Infrastruktury, Strażą Graniczną. Inne działania to popularyzowanie celów PIT i biznesu turystycznego w Komisjach Sejmowych, współpraca z Krajową Izbą Gospodarczą, Polską Organizacją Turystyczną, Radą Organizacji Turystycznych, Hotelarskich i Gastronomicznych, izbami branżowymi, a także regionalnymi izbami turystyki oraz z wieloma organizacjami turystycznymi, takimi jak: PTTK, ZPKT, PFCC, PTSM, PART, Instytut Turystyki. Polska Izba Turystyki zabiega, aby turystyka polska, stanowiąca istotny dla budżetu państwa sektor gospodarki, stała się gałęzią przemysłu poważnie traktowaną przez rząd i parlament. Dba by nie zapomniano o jej potencjale, doceniono możliwości efektywnego przyczyniania się do rozwoju cywilizacyjnego naszego kraju i rozwiązywania problemów bezrobocia, zauważono pozytywny wpływ na bilans handlowy państwa – by skorzystano z impulsów rozwojowych, jakie turystyka może dać polskiej gospodarce narodowej.

Dostosowywanie przepisów prawa polskiego do standardów europejskich dotyczy tych obszarów legislacyjnych, które wią-

żą się bezpośrednio z usługami turystycznymi. Polska Izba Turystyki bierze aktywny udział w tym procesie.

Najważniejszym aktem prawnym dla branży turystycznej i dla konsumentów usług turystycznych, o którego korzystny kształt zabiega PIT, jest ustawa o świadczeniu usług turystycznych. Ustawa ta opierając się na standardach rozwiązań prawnych Unii Europejskiej porządkuje rynek turystyczny w naszym kraju pod względem struktury i ochrony konsumentów. Nie broni jednak wystarczająco interesów organizatorów imprez turystycznych przed bezpośrednimi realizatorami poszczególnych usług. O wprowadzenie takich rozwiązań zabiega Polska Izba Turystyki.

Innym aktem prawnym, niezmiernie istotnym dla biznesu turystycznego w Polsce, jest ustawa o podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowym. Polska Izba Turystyki zabiega o takie rozwiązania podatkowe, które będą sprzyjać rozwojowi krajowych biur podróży. Efektem tych działań było wprowadzenie w 2002 roku dla biur zagranicznych takich samych zasad naliczania podatku VAT, jakie obowiązywały polskie biura podróży.

6.2 Regionalne Izby Turystyki

Organizacje samorządu gospodarczego działające na tych samych zasadach co PIT, ale nie posiadające struktur krajowych. Zrzeszają podmioty gospodarcze i inne firmy, działające w zakresie obsługi ruchu turystycznego w konkretnych regionach.

Podstawowe działania regionalnych izb turystyki to: • współdziałanie z organami władzy rządowej, samorządowej i lokalnej w zakresie tworzenia warunków dla rozwoju turystyki w danym regionie, • stwarzanie warunków do rozwoju i podnoszenia standardu usług turystycznych, • kształtowanie wizerunku turystycznego regionu, • promocja regionu poprzez udział w targach krajowych i zagranicznych, • współpraca z podobnymi organizacjami w kraju, • opiniowanie projektów aktów i rozwiązań dotyczących gospodarki turystycznej, • rozstrzyganie sporów członków izb turystyki, • współpraca z mediami w celu właściwego kreowania wizerunku określonego regionu turystycznego.

Dużą część tych zadań regionalne izby realizują w strukturach regionalnych organizacji turystycznych, do których tworzenia walczy się przyczyniły.

6.3 Rada Krajowa Izb Turystycznych w Polsce

Radę Krajową Izb Turystyki w Polsce powołano w czerwcu 2004 r., na mocy porozumienia izb o przekształceniu Rady Konsultacyjnej Izb Turystyki w Polsce. Tworzy ją 11 organizacji gospodarczego samorządu turystycznego z siedzibami w Bielsku-Białej, Krakowie, Katowicach, Lublinie, Łodzi, Nowym Sączu, Poznaniu, Szczecinie (Izba oraz Forum Turystyki Pomorza Zachodniego), Wrocławiu oraz Warszawie. Pracami RKIT kieruje i reprezentuje ją na zewnątrz przewodniczący, wybierany z pośród 11 prezesów (prezydentów) izb – sy-

Gorące lato tylko z Sixt!

Sixt Holiday Cars - samochód pod ręką, gdziekolwiek pojedziesz.

Dzwoń +48 22 5 111 550 fax +48 22 5 111 556

www.sixt.pl

gnatariuszy Rady, na okres wskazany w uchwale powołującej na to stanowisko. Rada skupia w sumie około 1000 podmiotów gospodarczych – firm, świadczących usługi noclegowe, transportu turystycznego, gastronomii, pełniące rolę organizatora lub pośrednika imprez, agenta turystycznego i innych usługodawców związanych z turystyką. Sygnatariusze Rady w zawartym porozumieniu przyjęli jako kontynuację dotychczasowej wieloletniej współpracy następujące cele: • organizowanie i tworzenie jednolitej reprezentacji turystycznego samorządu gospodarczego na szczeblu ogólnokrajowym; • reprezentowanie interesów samorządów - sygnatariuszy porozumienia i ich członków - wobec administracji rządowej, samorządu terytorialnego, organizacji ogólnopolskich i międzynarodowych. Bieżąca współpraca z firmami zrzeszonymi w Izbach jest prowadzona przez Biuro Rady z siedzibą ustaloną uchwałą Rady. Biuro to, realizując cele i zadania określone poprzez Radę, pełni rolę „sekretariatu”. Pomaga członkom izb w ich działalności handlowej i ochronie interesów klienta, m.in. poprzez autorskie „Serwisy Informacyjne”, kolportowane drogą elektroniczną.

6.4 Stowarzyszenia pilotów

Do organizacji zawodowych związanych ściśle z działalnością biur podróży należą stowarzyszenia pilotów. Aktualnie funkcjonują:

1. Polskie Stowarzyszenie Pilotów Wycieczek Zagranicznych, założone w 1989 roku w Warszawie. Powstało aby zintegrować środowisko i prezentować problemy je nurtujące, podnieść rangę zawodu, poprawić warunki pracy i podnosić kwalifikacje pilotów, ale też poprawić jakość i kulturę obsługi imprez turystycznych. Członkowie stowarzyszenia chcą być dobrze zorganizowaną i kierującą się precyzyjnie wytyczanymi celami grupą zawodową - liczącym się partnerem władz resortowych.
2. Dolnośląskie Stowarzyszenie Pilotów Wycieczek Zagranicznych we Wrocławiu
3. Stowarzyszenie Pilotów Wycieczek Zagranicznych w Krakowie
4. Stowarzyszenie Pilotów Wycieczek w Poznaniu
5. Pomorskie Centrum Pilotażu i Przewodnictwa w Gdyni.
6. Małopolskie Stowarzyszenie Pilotów Wycieczek w Krakowie
7. Stowarzyszenie Kadry Turystycznej w Toruniu
8. Stowarzyszenie Pilotów Wycieczek w Łodzi

Polska Federacja Pilotażu i Przewodnictwa, w skład której wchodzi niemal wszystkie ww. stowarzyszenia (oprócz Stowarzyszenia Pilotów Wycieczek Zagranicznych w Krakowie), tak określiła swój program na najbliższe lata:

1. Współpraca z organami administracji rządowej (Ministerstwo Gospodarki i Pracy, urzędy wojewódzkie), samorządowej (POT, ROT, urzędy marszałkowskie) oraz wszystkimi podmiotami działającymi w zakresie turystyki (izby turystyczne, touroperatorzy) – organizacja spotkań, konsultacje.
2. Współpraca z osobami fizycznymi i wszelkimi podmiotami realizującymi cele i zadania w zakresie ruchu turystycznego.
3. Podnoszenie jakości usług przewodnickich i pilotażu poprzez:

- a. doskonalenie kadry turystycznej,
- b. prowadzenie działalności wystawienniczej (na targach turystycznych),
- c. organizację seminariów, konferencji, warsztatów szkoleniowych, a co roku lub co dwa lata: Ogólnopolskiego Forum Pilotażu i Przewodnictwa Turystycznego,
- d. publikowanie materiałów szkoleniowych dla pilotów i przewodników,
- e. konsultowanie zmian w programach szkolenia pilotów i przewodników, tak by odpowiadały potrzebom turystów i wymogom świadczenia usług na wysokim poziomie;
- f. opracowanie i wprowadzenie systemu rekomendowania ośrodków (firm) zajmujących się kształceniem kadr, poprzez wydawanie stosownych certyfikatów.
- g. mobilizowanie pilotów i przewodników do podnoszenia jakości usług poprzez organizowanie konkursów typu „pilot roku”, „przewodnik roku”.

4. Nawiązanie kontaktów z organizacjami międzynarodowymi zwłaszcza z krajów UE, odpowiednich rangą i zakresem działania; reprezentowanie interesów polskich pilotów i przewodników na forum międzynarodowym.

5. Integracja pilotów wycieczek i przewodników turystycznych poprzez aktywność turystyczną, kulturalną, rekreacyjną i towarzyską.

6. Inicjowanie badań popytu i podaży na usługi przewodników turystycznych i pilotów wycieczek, poznanie zasobów środowiska pilotów i przewodników oraz problemów naboru, szkolenia i wykonywania zawodu.

7. Organizacja wyjazdów studyjnych i szkoleniowych w porozumieniu i współpracy z regionalnymi stowarzyszeniami i touroperatorami.

8. Współpraca z mediami – prasą ogólnopolską i lokalną oraz prasą fachową („Wiadomości Turystyczne”, „Rynek Turystyczny”, „TTG”) w celu nagłośnienia problematyki środowiska zawodowego pilotów wycieczek i przewodników.

9. Założenie i prowadzenie strony internetowej celem zapewnienia przepływu informacji między Zarządem Federacji, a poszczególnymi stowarzyszeniami, pilotami i przewodnikami.

10. Aktywizacja środowiska pilotów i przewodników turystycznych; opracowywanie atrakcyjnej oferty dla regionalnych stowarzyszeń pilotów i przewodników, zwiększenie zasięgu oddziaływania terytorialnego i rodzajowego (przewodnicy) w skali kraju.

Ponadto istnieje bardzo liczna grupa stowarzyszeń przewodnickich aktywnie działających w swoich środowiskach. Należy do nich między innymi: Warszawskie Stowarzyszenie Przewodników, Polskie Stowarzyszenie Przewodników Wysokogórskich w Zakopanem, Pomorska Federacja Przewodnicka, Centrum Przewodnictwa Tatrzańskiego w Zakopanem i inne.

Sumując: Duża liczba organizacji samorządu gospodarczego i zawodowego w turystyce świadczy o rozbudzonych potrzebach godnego reprezentowania swego środowiska i wspólnego załatwiania problemów. Medal ten ma i drugą stronę: wielość organizacji to osłabienie siły przebijania każdej z osobna. W ostatnich latach rysuje się tendencja do porozumiewania się i tworzenia wspólnych reprezentacji poprzez powoływanie ogólnopolskich federacji czy krajowych rad.

sprawdzone
informacje

na czas

TURYSTYCZNE

zamów prenumeratę www.eurosyst.pl
tel. (22) 822 20 16

**Z nami zobaczysz
całą Europę!**

Centralwings to polska
tania linia lotnicza
dla ludzi ciekawych świata.

centralwings
NISKA CENA. PEWNOŚĆ LOTU

centralwings.com
0 801 45 45 45

PRZEWOZY REGIONALNE

Bilety na przejazdy grupowe

- ulga **50 %**
- dla grup zorganizowanych
(co najmniej 10 osób)
- przewodnik/opiekun **gratis**

www.pr.pkp.pl

POLSKA FEDERACJA
PILOTAŻU I PRZEWODNICTWA

ZAPRASZA DO WSPÓŁPRACY

WSZYSTKICH PRZEDSTAWICIELI BRANŻY TURYSTYCZNEJ:

BIURA PODRÓŻY

ORGANIZACJE PILOTÓW WYCIECZEK I PRZEWODNIKÓW TURYSTYCZNYCH

CZŁONKOWIE:

- STOWARZYSZENIE PILOTÓW WYCIECZEK – POZNAŃ
- MAŁOPOLSKIE STOWARZYSZENIE PILOTÓW WYCIECZEK – KRAKÓW
- DOLNOŚLĄSKIE STOWARZYSZENIE PILOTÓW WYCIECZEK ZAGRANICZNYCH – WROCŁAW
- STOWARZYSZENIE KADRY TURYSTYCZNEJ – TORUŃ/BYDGOSZCZ
- POMORSKIE CENTRUM PILOTAŻU I PRZEWODNICTWA – GDYNIA/GDAŃSK
- POLSKIE STOWARZYSZENIE PILOTÓW WYCIECZEK ZAGRANICZNYCH – WARSZAWA
- STOWARZYSZENIE PILOTÓW WYCIECZEK W ŁODZI

DLACZEGO FEDERACJA? FEDERACJA POWSTAŁA ŻEBY:

- ✓ INTEGROWAĆ ŚRODOWISKO PILOTÓW WYCIECZEK I PRZEWODNIKÓW TURYSTYCZNYCH
- ✓ PODNOSIĆ JAKOŚĆ ICH PRACY I ZAPEWNIĆ BIUROM PODRÓŻY LEPSZĄ KADRĘ
- ✓ REPREZENTOWAĆ INTERESY TEGO ŚRODOWISKA I UDZIELAĆ WSZELAKIEJ POMOCY
- ✓ EDUKOWAĆ, SZKOLIĆ I PODNOSIĆ KWALIFIKACJE ZAWODOWE
- ✓ INICJOWAĆ I KREOWAĆ RÓŻNE DZIAŁANIA NA RZECZ PILOTAŻU I PRZEWODNICTWA

WKRÓTCE II FORUM PILOTAŻU I PRZEWODNICTWA
JUŻ DZIŚ KONKURS NA PILOTA ROKU
SZUKAJCIE NAS NA WWW.FEDERATION-GUIDES.PL